

RĂSĂRITUL NOSTRU

ABONAMENTE
INST.
AUT. 1000
Parto. și surd.-muți 100 lei pe an
APARE LUNAR

ORGAN SURDO-PEDAGOGIC, CULTURAL ȘI SOCIAL

REDACȚIA
ȘI
ADMINISTRAȚIA
Str. TURDA 75, București II
Dir. V. DIMITRIU-LEORDA

SPIRU HARET

Un an încheiat...

La 17 Decembrie a. c., s'a implinit 20 de ani de când moartea năprasnică, în puterea-i oarbă și misterioasă a prins în aripi pe cel mai bun conducător al școalelor, pe Spiru Haret.

Vor înțelege toți, când îi vom comemora amintirea morții, cât ne incumbă datoria să proclamăm învățământul ce se desprinde din activitatea acestui om, consacrată culturii românești.

Spiru Haret, ca profesor, ocupând catedra de mecanică raționată la Universitatea din București, a înțeles să nu se abată o clipă de la principiile cele mai perfecte probitatei intelectuale și morale.

Ca ministru al instrucțiunii și cultelor, din omul politic, devine omul școlii, apărătorul cel mai acriș al intereselor colective și cel mai iubit, de popor.

La activul lui Spiru Haret punem toată organizarea învățământului nostru.

În timpul ministrului Dimitrie Sturza, ca secretar general, Spiru Haret colaborează la proiectul învățământului public și la legea Casei Școalelor, care le-a aplicat când a ajuns ministru.

A făcut legea învățământului secundar și superior și numeroase regulamente de ordine și regulă pentru corpul didactic și școlari.

și Caragiale să scrie cărți ca „Geografia pitorească a țării“, „Istoria populară a Românilor“ și „Istoria războiului din 1877“ sub formă de poemă în versuri, pentru a fi răspândite și citite de țărani.

Tot lui se datorește și înființarea primelor școli de fete și băieți cu caracter practic, introducerea învățământului practic al agriculturii și horticulturii în școlile normale și al lucrului manual în școlile primare.

Nu mai vorbim de interesul ce l-a dat școlilor de copii anormali, pentru școlile de belle-arte, muzică și arta dramatică.

Aceste opere, care au rămas în vechi gloria vieții sale, trebuie să facă, de la cel mai mic și până la cel mai mare, să ne amintim cu evlavie de numele lui Spiru Haret.

Căci a fost într'adevăr, singurul ministru al învățământului, care l-a avut România dela 1862 până azi, adânc cunoscător al nevoilor școlii și societății și un adevărat însuflător al legionarilor activi pentru răspândirea culturii.

Spiru Haret, rămâne până azi cel dintâi ministru, care și-a făcut datoria cu prisosință în postul care l-a fost încredințat de popor.

C. Pretorian

Tot Spiru Haret săvârșește și o serie importantă de reforme a programelor de învățământ. Simplifică programa școlilor primare și dezvoltă programele școlilor practice, înțelegând că învățământul să satisfacă nevoile locale.

Lui Spiru Haret se datorește legea pentru înalțarea pe loc a învățătorilor, îmbunătățind în acest chip starea materială a celor ce se devotau învățământului și școlii.

Spiru Haret înființează primele biblioteci populare la sate, pentru înzestrarea cărora pune pe scriitorii Vlahuță, Coșbuc

interzicea dreptul surdo-muților la această manifestare artistică ce numai Dumnezeu îi putea răpi acest drept ce îi era lăsat tocmai spre a arăta vulgului că ceiaze țese frumos din om e darul rar al divinității cu care numai puțini dintre noi toți suntem înzestrați de natură.

L'am cunoscut pe maestrul Marin Georgescu la câteva zile după stabilirea mea în Capitală și în timpul celei de a două expoziții a elevilor săi din sala marelui ziar „Universul“.

Intrevederea a fost scurtă dar de ajuns de mare prin ceiaze exuberanță și sinceritate a spiritului său de dotație a imprimat în mine un neînfrânt elan de admirație și de înțelegere.

Moartea acestui valoros artist lasă în inimile celor ce l-au cunoscut un gol imens și o pierdere ireparabilă pentru arta plastică românească față de care trebuie să avem o deosebită atenție.

Sculptorul V. D. — Leorda

Administrative

Rugăm pe onor abonații noștri, cari au primit până acum ziarul „Răsăritul nostru“, să ne trimită costul modestului abonament, de 100 lei anual, pe adresa administrației ziarului, str. Turda No. 75, București II.

și Caragiale să scrie cărți ca „Geografia pitorească a țării“, „Istoria populară a Românilor“ și „Istoria războiului din 1877“ sub formă de poemă în versuri, pentru a fi răspândite și citite de țărani.

Tot lui se datorește și înființarea primelor școli de fete și băieți cu caracter practic, introducerea învățământului practic al agriculturii și horticulturii în școlile normale și al lucrului manual în școlile primare.

Nu mai vorbim de interesul ce l-a dat școlilor de copii anormali, pentru școlile de belle-arte, muzică și arta dramatică.

Aceste opere, care au rămas în vechi gloria vieții sale, trebuie să facă, de la cel mai mic și până la cel mai mare, să ne amintim cu evlavie de numele lui Spiru Haret.

Căci a fost într'adevăr, singurul ministru al învățământului, care l-a avut România dela 1862 până azi, adânc cunoscător al nevoilor școlii și societății și un adevărat însuflător al legionarilor activi pentru răspândirea culturii.

Spiru Haret, rămâne până azi cel dintâi ministru, care și-a făcut datoria cu prisosință în postul care l-a fost încredințat de popor.

C. Pretorian

O cerere expresă...

Suntem în a patra lună a anului școlar în curs. Nu incriminăm și nici nu învinuim. Se poate întâmpla să fie o scăpare din vedere, mai ales că „obiectul“ acestor rânduri e cocoșat cam la vreo 8-10 m. înălțime.

Pentru necunosători, precum și pentru cei ce au suferit calvarul maghernișelor, timp de 10 ani, nu mai pot concepe și nici tolera existența firmei „Școala normală, etc.“ pe frontispiciul marelui institut de surdo-muți din Focșani.

E casa noastră „pierdută a fost și s'a aflat“, iertăciune tuturor, care cu știință și fără știință, trăitori sau duși întru Domnul, a contribuit la suferințele surdo-muților în cele 3 „lagăre“ din oraș.

Pe frontispiciul marelui local de lumină, trebuie să fie scris noua titulatură dată școlii de către onor. Minister prin unificare cu vechea secție a vorbitorilor de altădată.

Trecătorii trebuie să cetească: „Institutul „Principesa Elisabeta“ Secția surdo-muți și vorbitori.

Dacă până la apariția acestor rânduri „dorința și cererea noastră expresă“ va fi îndeplinită, le mulțumim pentru observare și corectare la timp, în caz contrar, îi rugăm frumos, să o aducă la îndeplinire.

Criticus

O cerere expresă...

Sau scurs mai bine de 5 luni de zile de când directorul nostru, d. V. Dimitriu-Leorda, a făcut o întâmpinare către onor ministerul instrucțiunii (înregistrată sub nr. 102.220 din 31 Iulie 1930) în contra ordinului onor. ministerului nr. 80.568 din 1932 comunicat cu ordinul serviciului de învățământ local București nr. 16.803/932 prin care îl considera demisionat dela catedra de desen și calligrafie dela școala de surdo-muți din Focșani; în care post a slujit timp de 6 ani neîntrerupt, aducând însemnate foloase școlii și elevilor, în formarea talenților către frumosul din om cu care școala a fost clasată printre primele la diferite expoziții de desen din țară și din străinătate (Berna și Osaka).

În această întâmpinare cel demis nu cerea decât o amchetă severă spre a se constata netemeinicia raportului — în speță calomnios — și care nu se reducea de cât la un act de răzbunare izvoit din josnicia unor firii lipsite de caracter și de simțul dreptății cari, fiind vizati de articolele subsemnate „Poteraș“ și publicate în gazeta noastră nr. 3, 4 și 5, au înțeles astfel să se răzbune pe calea unui raport premeditat și calomnios față de directorul ziarului nostru.

Într'adevăr aceste 3 articole vizau de fapt pe fostul director de tristă amintire, Constantin Vlad și pe prote-

Ziarul „Răsăritul nostru“ cu acest număr își sărbătorește încheierea unui an de apariție regulată.

Un ziar ca acesta — surdopedagogic, unic în țara noastră — nu putea de cât să bucure pe toți acei ce, încă dela începutul apariției lui, ne-au acordat sprijinul moral și material, în ciuda unui curent de pengure, de necuviințe și de lașă răsbunare, ce s'a exercitat în contra directorului acestui ziar de niște interesați bipezi, neșiuitori de marile nevoi ale școlii noastre ce începea să se năruie sub greutatea nepăsărilor; alimentată și de dorința lor feroce de a se îmbogăți nemuncită din resturile glorioase ale bătrânului institut.

Acești oameni bipezi, prăvindu-i depărtat din considerațiuni de dezaprobare și compătimire, constați cu regret, că unii dintre ei ar putea sta foarte bine și printre patrupezii încă neclasificați (deși nu există în regimul animal o specie neclasificată).

Intr'adevăr, vedem că apariția acestui ziar a venit tocmai la timp și chiar se impunea ca un ce inexorabil spre a pune odată pentru totdeauna stavila neșiguranței ce și trăia cel mi vechiu așezământ național: bătrânul institut de surdo-muți din Focșani; ce era amenințat ca dizolvarea prin trucuri de interesați bipezi pe cari, acțiunea implacabil dusă de distinsul nostru colaborator „Poteraș“, sub care se ascundea un eminent judecător de moravuri, i-a zădărnicit definitiv și... odată cu aceasta, școala a reintrat în drepturile ei consfințite de marile suflere ce din locașurile lor de veci ne protegesc și ne apară instituția de mâna haină a uzurpatorilor nesățioși.

Celor ce ne-au înțeles și acordat sprijinul moral și material îi mulțumim din întregul nostru suflet îndurerat mai mult de nedreptatea omenească de cât de Providență.

Fie ca anul nou 1933 să fie mai bun pentru toți și pentru acei ce ne-au dorit răul, pe cari noi bucușii îi iertăm.

„RASĂRITUL NOSTRU“

O Samavolnicie

Sau scurs mai bine de 5 luni de zile de când directorul nostru, d. V. Dimitriu-Leorda, a făcut o întâmpinare către onor ministerul instrucțiunii (înregistrată sub nr. 102.220 din 31 Iulie 1930) în contra ordinului onor. ministerului nr. 80.568 din 1932 comunicat cu ordinul serviciului de învățământ local București nr. 16.803/932 prin care îl considera demisionat dela catedra de desen și calligrafie dela școala de surdo-muți din Focșani; în care post a slujit timp de 6 ani neîntrerupt, aducând însemnate foloase școlii și elevilor, în formarea talenților către frumosul din om cu care școala a fost clasată printre primele la diferite expoziții de desen din țară și din străinătate (Berna și Osaka).

În această întâmpinare cel demis nu cerea decât o amchetă severă spre a se constata netemeinicia raportului — în speță calomnios — și care nu se reducea de cât la un act de răzbunare izvoit din josnicia unor firii lipsite de caracter și de simțul dreptății cari, fiind vizati de articolele subsemnate „Poteraș“ și publicate în gazeta noastră nr. 3, 4 și 5, au înțeles astfel să se răzbune pe calea unui raport premeditat și calomnios față de directorul ziarului nostru.

Într'adevăr aceste 3 articole vizau de fapt pe fostul director de tristă amintire, Constantin Vlad și pe prote-

ctorul acestuia, d. inspector Ion Ciorănescu!

Chiar dela primul articol subsemnat „Poteraș“ d. Ciorănescu, simțindu-se vizat a însărcinat pe protejatul C. Vlad, pe atunci director, să încerce unele presiuni pe lângă directorul ziarului cu scopul final și efectiv de a-l intimidă și sili să înceteze orice acțiune ce îi vizau și le zădărniceau unele intențiuni, care ținteau la dizolvarea școlii de surdo-muți dela Focșani. La această amenințare — care nu putea înfricoșa un om de talia d-lui Dimitriu-Leorda, care în toate actele sale a dovedit o atitudine demnă, curajoasă și disciplinată — directorul acestui ziar, i-a răspuns textual: „Dacă d. Ciorănescu s'a supărat pentru ceace lupt eu pentru școala în care am studiat și căreia îi datorez situația mea — fără de care azi ar fi, poate, un vagabond sau mai știu eu ce? — asta înseamnă că el luptă contra ei. Căci altfel nu înțeleg ce are el cu opiniunile mele și ale lui Poteraș? Școala de aci are tot dreptul la supremație și voi stărui în acest sens fie chiar dacă va trebui să cad în disgrafia celor interesați“. (Originalul acestui text, care s'a produs prin scris între fostul director și d. Dimitriu-Leorda într'o li-brărie din centrul orașului Focșani, în care original se află și scrisul d-lui Vlad, se

(Continuare în pag. 11-a)

† Pictorul Marin H. Georgescu

S'a stins din viață în plină maturitate și acțiune care trebuia să desăvârșească o școală ce, cu sacrificii supraomenești proprii și inerente suferințelor mari, o înființase și care trebuia să illustreze o epocă a artei plastice românești.

Academia liberă de Arte frumoase, unde atâtea tinere talente s'au desvoltat într'o scurtă vreme, a probat ca maestrul Marin Georgescu posedă o energie prodigioasă, un talent viguros și hotărât în înfăptuire. În această academie și absolvenților școalelor de surdo-muți — pe care îi cunoștea prin lucrările de artă văzute la mine — le era, larg, deschis drumul posibilităților de desăvârșire pe tărâmul artelor, ce academia de Belle-Arte, de stat,

interzicea dreptul surdo-muților la această manifestare artistică ce numai Dumnezeu îi putea răpi acest drept ce îi era lăsat tocmai spre a arăta vulgului că ceiaze țese frumos din om e darul rar al divinității cu care numai puțini dintre noi toți suntem înzestrați de natură.

L'am cunoscut pe maestrul Marin Georgescu la câteva zile după stabilirea mea în Capitală și în timpul celei de a două expoziții a elevilor săi din sala marelui ziar „Universul“.

Intrevederea a fost scurtă dar de ajuns de mare prin ceiaze exuberanță și sinceritate a spiritului său de dotație a imprimat în mine un neînfrânt elan de admirație și de înțelegere.

Moartea acestui valoros artist lasă în inimile celor ce l-au cunoscut un gol imens și o pierdere ireparabilă pentru arta plastică românească față de care trebuie să avem o deosebită atenție.

Sculptorul V. D. — Leorda

O samavolnicie

(Urmare din pag. I-a)

găsește în posesia noastră).
Iată cauzele adevărate în care totuși nedreptatea și minciuna au triumfat întunecând înstituția care a comis-o.
Dar... toată vina aceasta cade asupra d-lui inspector Ciorănescu sub influența căruia s'a putut petrece lucrurile acestea, căci dacă d-sa nu s'ar fi simțit cu ceva pe suflet și cum d-sa, d. Ciorănescu, fiind inspector special pentru învățământul de surdo-muți și toate rapoartele ce vin la minister în acest sens se prezintă d-sale spre rezolvare, n'ar fi tolerat un asemenea act de inconștiență, care nedreptățește o demnitate de om. Și aceasta cu atât mai mult cu cât d. inspector Ciorănescu îl cunoaște pe cel nedreptățit și pentru care în repetatele sale inspecții și-a exprimat admirația sa, consemnate și în procesele verbale ale școlii, pentru felul artistic cu care se executa lecțiile de desen ale elevilor și cu care d-sa a colaborat în două rânduri la desenarea abecedarelor d-sale.
Altfel nu ne putem explica cum a fost posibilă îndepăr-

tarea unui asemenea profesor fără nici o anchetă și nici măcar comisia de disciplină.

Dar cum să explicăm mai ales tăcerea în care se află în timpinarea celui împrișinat deși de 5 luni de zile s'a ordonat ancheta și despre care rezultat se știe ascuns?

Cine are acest interes? Căci de rezultatul acestei anchete depinde dacă e cazul de a se referi afacerea justiției.

Nimeni nu simte revoltă pentru ceace s'a făcut și se caută încă a se dospi adevărul care totuși se știe că iese la lumină, deși încet dar totdeauna sigur?

Iar... pentru cei vinovați timpul va pune pe sufletul lor o piatră ce îi va apăsa conștiința lor și dincolo de hruba veșniciei.

Fie că această chemare la realitate să înduplece pe cei ce au rolul hotărâtor de a împărți dreptatea și sancțiunea punând frâu tendințelor abuzive în sferele cărora n'ar trebui să se încuibze otrava pildelor rele, ci dreptatea și umanitatea.

A. U. E.

Invățământul practic

in școlile de surdo-muți

de prof. Fs. Ghiveciu

Urmare VII.

Cultul îndolenței ce domină viața atelierilor, să fie înlocuit. Locul să fie ocupat de cultul muncii productive, deprinzând în copil de mic dragostea de muncă și spiritul de economie dezvoltându-se inerent din organizarea ce trebuie să o aibă fiecare atelier, în felul ce am arătat în rândurile anterioare.

Despre cismărie, se pot spune aceleași cuvinte ca și despre cesărcăria, fierăria și tipografia, coșecăria, fierăria și tipografia, fiecare în parte așteaptă omul, care să le însuflețească, să le facă vii, deși prin făptură ele s'neinsuflețite, totuși însuflețirea le cuprinde când stăpânul vrea.

Dela tribuna aceasta, solicităm bunăvoința tuturor, pentru ridicarea nivelului cultural al celor ce-și duc traiul în tăcerea veșnică.

Domnilor! maeștri și directori de școli, consacrați câteva minute de gândire la generațiile de surdo-muți ce vă sunt încredințate și veți vedea, privindu-i, că ochii lor cer dela mai marii lor, un spgur lucru - sprijin.

Dați sprijinul acesta, pentru că trecerea prin institut să fie pentru ei un prilej pentru a scăpa de cerșetoria viitoare.

Au și ei demnitate și vor ca prin brațele lor să fie de folos societății.

Fie ca ruga să nu fie în zadar!

— Sfârșit —

DEMUTIZAREA...

de prof. Const. Gh. Vultureanu

Urmare: V

Ori cum ar fi articulația mută sau sonoră trebuie să știm ce avem de articulat. Sunetele ce le articulăm cuprind 2 grupe distincte: vocalele și consoanele.

Consoanele la rândul lor le putem deosebi în 2 categorii: simple, compuse și mixte.

Simple numindu-le pe acelea care în componența lor articulată cuprind un singur element sonor, pe când cele compuse, în afară de elementul sonor cuprind și vibrații ale coardelor vocale, iar mixtele remarcă cu preponderanță elementelor vibratorii în emisiune.

Spre exemplu: p conține numai elementul sonor ce ia naștere prin explozia dintre buze fără a pune în acțiune și coardele vocale, pe când b în afară de elementul sonor explosibil conține și vibrațiile coardelor vocale.

După normele de mai sus, am avea deci:

1. vocalele: a, e, i, o, u, ă, â.
2. consoane simple:
  - explosibile: p.
  - explosibile guturale: c.
  - explosibile siflante: x.
  - dentale: t, ț.
  - siflante: f, h, s, ș.
3. consoane compuse:
  - explosibile vibratorii: b.
  - dentale vibratorii: d.
  - siflante vibratorii: j, v, z.
4. Consoane mixte:
  - guturale: g.
  - labiale: l, r.
  - nazale: m, n.

Cunoscând acum gruparea lor să vedem în ce ordine pot fi cunoscute de elevii surdo-muți. Ordinea cunoștinței sigur că va fi aceea naturală adică dela cele mai ușoare spre cele mai grele.

Cel mai ușor sunet de predat și în același timp cel mai ușor de făcut pentru copii este p, iar

cel mai greu de exercitat este r.

Avându-se în vedere greutatea emisiunii lui r, cred necesar ca exercițiile cu acest sunet, să se facă în fiecare zi, dela primele zile până în ziua când îi vine rândul, să fie și el predat. Bine înțeles că, exercițiile sunt numai mute.

Primele exerciții de articulație mută se pot face cu următoarele sunete: p, t, f, s și r. Acestea pot fi socotite ca conșune fundamentale din care derivă celelalte sau putem spune că acestea bine exercitate de elevi, ajută la emiteră cu înlesnire a celorlalte.

Exercitarea mută a lui p:
Se deprinde elevul să țină buzele ușor lipite, după care, la comandă explozează aerul afară pe dosul mâinii proprii, pe o bucată de hârtie ținută în apropiere, într-o lămânare aprinsă, etc.

Nu i se va permite să sufle prelung și nici să-și umfle buzele parcă ar vrea să umfle un burduf de piele.

Cantitatea de aer expulzată va fi numai aceia care se găsește în cavitatea bucală cu buzele lipite și fără fălci balonate.

Exercițiile se pot repeta ținând buzele lipite și introducând aerul pe nas, după care se pot face 4-5 explozii repetate foarte repede una după alta.

Ca exerciții ritmice, se poate lua măsura timpului muzical. Fiecărui timp muzical îi poate conrespunde 1, 2, 3, sau mai multe explozii.

Spre exemplu: p, ppp, pp, p, sau ppp, p, pp, pppp, etc.

Invățământul bădând măsura și elevii executând.

(Va urma)

Meningita

(boala din care 90% din surdo-muți datoresc infirmitatea lor).

Meningita cerebra-spinală, s'a arătat prima oară în anul 1805 la Geneva.

Din când în când această boală apărea apoi în alte țări, precum în Franța, Germania, Suedia și dispăru imediat.

Pe la anul 1870, boala se arată din nou în America de nord și în Europa.

De atunci se iviră la răstimp epidemii mai mult sau mai puțin violente și era de ajuns ca câți-va bolnavi să fie atinși de această boală, pentru ca mai în urmă populațiuni întregi să fie atinse.

Ceeace e curios e faptul că boala lovește un cerc mărginit, case mai populate, cazărmi, pe când restul populațiuni rămân neatinse.

Boala se arată când timpul este umed, schimbăcios, friguros și dispare cu sosirea verii.

Copii până la 5 ani sunt mai ales atinși de meningită. Trecând vârsta de 40 ani, omul nu mai e atât de expus de-a căpăta meningita cerebra-spinală.

Bărbații sunt mai des atinși decât femeile, deasemenea săracii cari nu se hrănesc îndeajuns.

Durata epidemiei poate ține câte-va săptămâni, câte-va luni, ba chiar peste un an.

S'a constatat că boala aceasta e dusă de oameni. Un recrut adusesse boala la Berlin venind din Liegnitz, o localitate unde era epidemie.

Oboseala prea mare face pe om să capete mai repede.

Astfel în Franța, recruții ne-deprinși cu munca militară, cădeau victime acestei epidemii (1905).

Precum am zis, mizeria și sărăcia favorizează ivirea bolii. Locuințele insalubre, igrasioase, lipsite de aer curat și lumină suficientă, bordeele și colibe mizerabile, închisorile, cazărmiile cari sunt rău întreținute, toate acestea constituiesc focare de infecție. S'au mai observat cazuri de meningită în urma unor sguđuirii ale capului, așa au unii obiceiul de a sări cu capul în bazine, în apă, etc. Unii sunt predispuși de a căpăta această boală, așa că cea mai neînsemnată cauză e prilejul ca boala să izbucnească.

Meningita consistă din o aprindere a pielței care acoperă creierul și măduva spinării.

S'a dovedit că boala e provocată de niște microbi descriși mai întâi de Weichselbaum (meningococi) boala se arată deodată, când omul se află în plină sănătate alteori trimete soli cari anunță sosirea bolii. Acești soli sunt: Indispoziția, nepofta de mâncare, abaterea și această stare poate ține și până la 3 zile.

Mai des boala începe cu un fior puternic, bolnavul tremură din tot corpul. Căldura capului se ridică până la 40 grade. Chiar din primul moment se arată durerea de cap.

Durerea de cap e atât de teribilă încât bolnavii nu-și mai dau seama de starea lor, bolnavii cari stau în nesimțire, cu toate acestea fața lor se contractează și bolnavii aceștia duc mâna lor la cap. În legătură cu aceste dureri de cap vine și amețala; bolnavii se clatină ca bețivii și nu sunt în stare să se ție pe picioare.

La a doua zi de boală vine înțepenirea cefei. Capul e tare tras înapoi, pe spate.

Bolnavul nu poate da capul înainte pe piept. Or ce încercare în acest sens e însoțită de durere. Uneori capul e atât de tras pe spate, încât pielea dela ceafă se inflamează.

Bolnavii atunci sunt nevoiți să stea întinși și să doarmă, fiind sprijiniți numai pe creștetul capului și pe șezut, pe când spatele nici nu atinge patul.

— Sfârșitul în numărul viitor. —

Maxime și cugetări

Nu poți opri oamenii, de a gândi ce vor.

Schiller
Niciodată să nu te încrezi, celui ce și-a călcat odată cuvântul.

Shakespeare

Un popor instruit este mai bine pregătit și mai puternic decât un popor ignorant; ar trebui dat fiecărui om o instrucțiune cât mai completă, pentru a face patria mai mare și mai frumoasă.

Gambetta.

Istoria Surdo-muților

— Din negura timpurilor —

II

Azi, grație eforturilor uriașe ale părintelui de L. Eppé și ale urmașilor săi, surdo-muții nu mai sunt tratați ca niște paraziți, deși unii și azi, cred că surdo-muții sunt răi și primejdioși.

Inchiși între zidurile acestor groase de erezii și prejudecăți, bieții surdo-muții au avut de îndurat secole întregi o multime de mizerii, nimeni neîncercându-se a îi scoate din besna ignoranței, afară de acei câți-va pușini la număr, care se găsește în toate timpurile, la toate popoarele cari au curajul convingerilor lor, și vor să lupte contra ereziilor, contra prejudecăților care întunecă inimile și mințile, făcând pe unul să fie crud, nemilos, sălbatec, oameni aleși, cari în locul ignoranței aduc știința, lumină, dreptate și adevăr.

Să arătăm cititorilor noștri numele câtorva binefăcători, cari au contribuit la luminarea surdo-muților, făcând din acești infirmi, oameni folositori lor și societății!

Sfântul Ioan de Beverley, arhiepiscop din Iork, e primul pe cât știm, care s'a ocupat de acești bieți infirmi.

Bede, zice că pe la sfârșitul secolului al VII-lea, acest prelat, făcu minunea de a făcut pe surdo-muți să vorbească. Ce procedee a întrebunțat, nu știm. După această primă încercare, trebuie să străbatem cu mintea opt sute de ani, până ce găsim iar scrieri care să se ocupe de surdo-muți.

Rudolf Agricola (1443—1485) din Heidelberg, cunoaște un surdo-mut care învățase să scrie și să înțeleagă tot ce îi se scria.

Jerome Cardan, filozof din Pavia, a arătat poate cel dintâi, adevăratele principii care trebuie să servească ca bază educațiunii indivizilor lipsiți de simțul auzului și al vorbirii. El susținu, că surdo-mutul poate să ne spuie ce vrea, scriindu-ne, și poate să ne înțeleagă citindu-ne.

Părintele Lana Terzi, (1631—1687) din Brescia, arată metoda, cum s'ar putea învăța surdo-muții să vorbească. Pentru a reuși, trebuie să îi deprindem, ca să cunoască după jocul și locul diferitelor părți ale organului vocal, fiecare intonație, fiecare articulație și după mișcarea buzelor să cunoască ce vorbim.

În Spania însă se născu adevărata artă de a învăța pe surdo-muți și primul care a introdus această știință, e părintele Pedro Ponce de Leon. Acest savant călugăr n'a lăsat în urma lui nici o scrisoare; dar un document găsit în mânăstirea din Ona, ne arată că el a învățat pe mai mulți surdo-muți născuți din familii ilustre. Ei știau să scrie, să citească, să vorbească, să se roage, să se spovedească; înțelegeau limba greacă, latina, italiană, știau filozofia și astrologia. Acestea toate ar părea exagerate, dacă n'ar fi fost martori oculari cari au mărturisit existența acestor cazuri fenomenale.

Aragonezul Juan Pablo Bonet fără a cunoaște lucrările lui Ponce, a publicat în Madrid, în 1620, prima lucrare: Reduccion de las letrās, y Arte para enseñar a hablar los mudos, care a servit în urmă ca o călăuză tuturilor institutorilor de surdo-muți. Aceasta carte conține vederi de o justete surprinzătoare și descrierea unor principii și procedee foarte recomandabile.

Cunoscând exact cauzele surdo-mutilității, Bonet susține că e posibil de a face pe surdo-mut să priceapă tot, căutând ca prin ochi să capete surdo-mutul toate cunoștințele ce le căpătăm noi ceilalți prin auz. Bonet întrebunță vorba, alfabetul manual, citirea pe buze. Pentru ca să facem pe un mut să vorbească,

că, trebuie să facem mișcări cu limba, cu dinții, cu buzele, ca și cum am vorbi într'adevăr.

Un alt spaniol, Manuel Ramirez de Carron a învățat deasemenea pe mai mulți surdo-muți să citească și să vorbească. În cartea sa „Baravillas de Naturaleza” (1629) el a arătat câteva din procedeele sale.

În Anglia John Bulver și Vallis s'au ocupat de această artă.

Bulver a publicat mai multe lucrări asupra surdo-muților și s'a dovedit că surdo-muții pot pricepe de pe buze tot ce vorbim.

John Wallis (1616—1703) profesor la Universitatea din Oxford a făcut pe mai mulți surdo-muți ca să vorbească. El a descris metoda de articulațiune, gesturile, scrisul și cititul pentru surdo-muți.

În Holanda, Mercure Van Helmond (1618—1659) afirmă că surdo-muții „ajung să citească depe buzele acelora care le vorbesc, observând mișcărilor lor.

Jean Conrad Amman (1669—1724) medic elvețian, stabilit în Olanda, s'a ocupat cu instrucțiunea surdo-muților. Cartea sa Surdus lagueris, publicată în 1692, poate fi pusă în primul rând, fiindcă nimeni înainte de Amman n'a descris așa de bine organele vocii și jocul lor în pronunțarea sunetelor.

El introduse în toate țările germanice metoda sa de citire după buze, cititul și scrisul.

Raphel (1673—1740), Arnoldi (1735—1785) Losius sunt dintre acei cari s'au ocupat mai mult de această chestiune.

Samuel Heinicke (1723—1790) a vulgarizat în Germania arta de a învăța surdo-muții, scriind un număr colosal de cărți. El a urmat procedeul lui Amman, neintroducând nimica nou, însă lui îi se cuvine meritul, căci a fost primul care a condus prima școală de surdo-muți, școală fondată la Lipsca în 1778.

Heinicke a fost contemporan cu Abatele de l'Eppé, cu care a avut o controversă în privința metodelor lor.

În Franța, lucrările lui Bonet, Wallis și Amman pare să nu fi fost cunoscute înainte de secolul XVIII-lea. Abatele de l'Eppé a avut totuși câțiva premergători, cari merită să li se dea toată atenția cuvenită.

Iacob Rodrigues Pereire (1715—1790), spaniol de origine, a reluat metodele compatriotului său Bonet, și le-a întrebunțat în Franța, excelsând în arta de a face pe surdo-muți să citească și să vorbească.

Pereire n'a lăsat decât vreo două memorii adresate Academiei de Științe, așa că se cunoaște prea puțin metoda lui, pe care n'a spus-o nimănu. Tot ce știm, e că el a învățat pe surdo-muți să scrie, să citească, să înțeleagă de pe buze tot, ce li se vorbește. El compuse un alfabet special manual.

Nu se poate vorbi de numele lui Pereire fără a pomeni de numele faimosului său elev, Saboureux de Fontenay, care a ajuns în urmă un scriitor distins.

Ernard (1740—1800) încearcă citirea de pe buze și nu s'a servit de loc de alfabetul manual. Cam în aceiași epocă, un modest preot Deschamps fondase în Orleans o mică școală, în care preda câtorva surdo-muți metoda lui Amman. În 1779, a publicat un curs elementar de educație a surdo-muților, în care se găsește expuse pe larg procedeele ce le-a întrebunțat. Deschamps era convins de superioritatea citirii labiale în învățământul surdo-muților și a scris o carte foarte ciudată.

(Va urma)